

Nr 56.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till stödjande av priset å hamphalm och linhalm av 1950 års skörd m. m.; given Stockholms slott den 2 februari 1951.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

G. E. Sträng.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen begäres ett reservationsanslag å 1 715 000 kronor för budgetåret 1951/52 till bidrag till stödjande av priset å hamphalm och linhalm av 1950 års skörd m. m.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 februari 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, QUENSEL, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, ANDERSSON, LINGMAN.

Efter gemensam beredning med t. f. chefen för finansdepartementet, statsrådet Lingman, anför chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sträng, följande.

I årets statsverksproposition (IX ht p. 93) har Kungl. Maj:t på min hemställan föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Befrämjande av fröodlingen m. m.: Bidrag till stödjande av priset å hamphalm och linhalm för budgetåret 1951/52 beräkna ett reservationsanslag av 1 665 000 kronor. Prisstödet skulle avse 1950 års skörd. Jag torde nu få ånyo anmäla denna fråga.

Sedan början av 1940-talet ha statsmakterna vidtagit olika åtgärder för att stödja odlingen av lin och hampa. Bland de viktigaste av dessa har varit införandet av en prisgaranti för lin- och hamphalm. Avsikten med denna har varit att ge odlarna en viss säkerhet för ett efter särskilda grunder bestämt minimipris per kilogram lin- respektive hamphalm av olika kvalitetsklasser. Om beredningsföretagen icke med inkomsten av försålda produkter kunnat täcka samtliga kostnader, däri inräknat garanterat pris på halmen till odlarna, har statsbidrag utgått till företagen med högst 450 kronor per hektar odlad spånadslin och högst 350 kronor per hektar odlad hampa.

Genom beslut av 1950 års riksdag (prop. nr 142; r. skr. nr 306) anvisades å riksstaten för budgetåret 1950/51 till Befrämjande av fröodlingen m. m.: Bidrag till stödjande av priset å hamphalm och linhalm ett reservationsanslag av 1 665 000 kronor. Beloppet avsåg 1949 års skörd.

Bland annat på grund av att den beviljade garantien för flertalet beredningsverk icke gällde senare skörd än 1949 års tillkallade jag med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 oktober 1949 sakkunniga för att utreda frågan om fortsatt statligt stöd åt lin- och hampodlingen (1949 års lin- och hamputredning).

I nyssnämnda proposition nr 142/1950 föreslog Kungl. Maj:t på min hemställan att garantien, i avbidan på resultatet av de sakkunnigas arbete, ge-

nerellt skulle utsträckas att gälla den odling, som kunde komma till stånd under år 1950. Förslaget bifölls av riksdagen.

I skrivelse den 26 september 1950 har *statens jordbruksnämnd* hemställt, att för bidrag till stödjande av priset på hamphalm och lindhalm av 1950 års skörd m. m. skall för budgetåret 1951/52 anvisas ett förslagsanslag av 1 715 000 kronor. Framställningen grundar sig på ett till nämnden avgivet, den 23 september 1950 dagtecknat utlåtande av lin- och hamputredningen.

Lin- och hamputredningen anför i nämnda utlåtande inledningsvis, att det belopp, som 1950 års riksdag anvisat till stödjande av priset å hamphalm och lindhalm av 1949 års skörd, icke torde komma att förslå för ändamålet. Utredningen räknar med att en brist å omkring 80 000 kronor kommer att föreligga, vilken måste balanseras över till räkenskapsåret 1950/51.

Vad angår stödet till odlingen under år 1950 beräknar utredningen medelsbehovet för stödjande av priset å hamphalm till maximibeloppet per hektar, eller 350 kronor. Då 1950 års hampareal anges till cirka 1 420 hektar, skulle för detta ändamål erfordras ($1\,420 \times 350 =$) i runt tal 500 000 kronor.

Medelsbehovet för stödjande av priset å lindhalm är enligt utredningen svårare att uppskatta, eftersom det kommer att påverkas av flera osäkra faktorer. Bland dessa nämnas särskilt skördeutfallet, prisutvecklingen på linfiber samt eventuella löneförhöjningar under räkenskapsåret 1950/51. Under förutsättning av normalskörd samt oförändrade fiberpriser och textilarbetarelöner under hela räkenskapsåret 1/7 1950—30/6 1951 uppskattar utredningen emellertid bidragsbehovet för ifrågavarande ändamål till sammanlagt 1 135 000 kronor. Av detta belopp avses 100 000 kronor för Östra Götalands linodlareförening u. p. a. Denna medelsberäkning innebär en minskning av ifrågavarande förenings bidragsbehov jämfört med tidigare år och anges bero på att föreningen år 1950 förlagt större delen av sina odlingar till bördigare jordar i Skåne. Härigenom kan föreningen nämligen räkna med ett bättre fågautbyte än hittills. Återstående belopp, eller 1 035 000 kronor, avses för Mellersta Sveriges linodlareförening u. p. a., Uppsala—Stockholms läns linodlareförening u. p. a., Hälsinglands linodlareförening u. p. a. samt Föreningen Norrlandslin u. p. a. Dessa föreningar ha under de senaste åren behövt maximalt statsbidrag å 450 kronor per hektar. Utredningen anser att man, även om dessa förenings odlingar år 1950 i större utsträckning än hittills kunnat förläggas till jordar, som äro lämpade för linodling, och vissa förbättringar genomförts i beredningsmetoden, likväl bör uppskatta bidragsbehovet för 1950 års skörd till maximalt belopp. Med utgångspunkt från en sammanlagd odlingsareal under år 1950 å cirka 2 300 hektar anger utredningen ifrågavarande fyra förenings bidragsbehov till, såsom nyss nämnts, ($2\,300 \times 450 =$) 1 035 000 kronor. Däremot anser utredningen, att den sjätte linodlareföreningen, nämligen Hallands läns linodlareförening u. p. a., icke kommer att behöva något statsbidrag.

Det totala medelsbehovet för nu angivna ändamål beräknar utredningen sålunda till ($80\,000 + 500\,000 + 1\,135\,000 =$) 1 715 000 kronor.

Slutligen uttalar utredningen, att ifrågavarande medel böra anvisas under ett förslagsanslag. Till stöd härför åberopas att de förut nämnda okända faktorerna kunna avsevärt påverka bidragsbehovet. Vidare framhålles, att de nu gällande grunderna för statsstödet endast gälla till och med 1950 års spånadsväxtskörd.

Statens jordbruksnämnd förklarar sig i sin skrivelse den 26 september 1950 kunna godtaga utredningens kostnadsberäkningar. Nämnden delar liksom utredningens åsikt, att anslaget bör uppföras som ett förslagsanslag.

I detta sammanhang torde även få nämnas, att lin- och hamputredningen den 12 januari 1951 avgivit betänkande med förslag till fortsatt stöd åt odlingen av lin och hampa (stencilerat). I detta förordar utredningen, att sådant stöd skall utgå även framgent men att grunderna för bestämmande av stödet skola helt omläggas. Över betänkandet ha remissutlåtanden infördrats från ett flertal myndigheter och sammanslutningar. Remissförfarandet är ännu icke avslutat.

Departementschefen. Jag har för avsikt att, sedan beredningen av lin- och hamputredningens betänkande avslutats, föreslå Kungl. Maj:t att för årets riksdag framlägga på betänkandet grundade förslag. I den mån stöd till lin- och hampodlingen därvid anses böra utgå även i fortsättningen, torde detta stöd under alla förhållanden böra utformas annorlunda än det hittillsvarande. Frågan om anslag i anledning av prisgarantien för 1950 års odling torde därför böra behandlas fristående från förstnämnda förslag och synes lämpligen kunna upptagas redan nu.

Lin- och hamputredningen samt statens jordbruksnämnd ha i september 1950 uppskattat medelsbehovet för stödjande av 1950 års odling samt för täckande av en brist i medelsanvisningen för innevarande budgetår till sammanlagt 1 715 000 kronor. Samtidigt ha de emellertid framhållit, att de vid denna uppskattning icke kunnat taga hänsyn till vissa då ännu okända faktorer, vilka kunde avsevärt påverka medelsbehovet. Med hänsyn härtill och till att den hittillsvarande garantien endast gäller till och med 1950 års skörd ha de ansett, att medlen böra anvisas i form av förslagsanslag och icke, såsom hittills skett, i form av reservationsanslag. För egen del anser jag dock, att anslagets karaktär av reservationsanslag bör bibehållas även om det därigenom kan bli nödvändigt att sedermera äska tilläggsanslag för ändamålet.

Vad angår frågan om anslagets storlek har, enligt vad jag inhämtat, utvecklingen efter det uppskattningen gjordes ej givit grund för någon säkrare bedömning men ej heller för någon ändring. Uppskattningen torde därför nu böra godtagas.

Jag föreslår alltså, att till Befrämjande av fröodlingen m. m.: Bidrag till stödjande av priset å hamphalm och linhalm skall för budgetåret 1951/52 anvisas ett reservationsanslag å 1 715 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Befrämjande av fröodlingen m. m.: Bidrag till stödjande av priset å hamphalm och linhalm* å riksstaten för budgetåret 1951/52 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 715 000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Grass.